«РАСЛЫЙМ»

Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасары – Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министры

______________ Э.Н. Фәттахов

"7" ноября 2016 нчы ел

ТАТАР ТЕЛЕ

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына 2017 нче елда татар теленнән бердәм республика тесты уздыру өчен куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы

Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы
тарафыннан әзерләнде

Татар телендә гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына татар теленнән 2017 нче елда бердәм республика тестын уздыру өчен куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы

Татар теленнән төп гомуми белем бирү программаларын үзләштергән чыгарылыш сыйныф укучыларына 2017 нче елда бердәм республика тестын уздыру өчен әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр һәм эчтәлек элементларының кодификаторы (алга таба – кодификатор) бердәм республика тестын уздыру өчен өчен контроль бәяләү материалларын эшләү тәртибен билгеле торган мөһим документларның берсе.

Ул "Татар телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләре өчен татар теленнән программа"га (5-11 нче сыйныфлар. – Казан: Мәгариф, 2011) һәм "Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен ана теленнән программага (5 – 9 нчы сыйныфлар. – Казан, 2014, http://mon.tatarstan.ru/rus/file/pub/pub_263448.docx) нигезләнеп төзелде.

Әлеге документ төп гомуми белем бирү мәктәбе курсы буенча татар теленнән контроль бәяләү материаллары эшләү өчен нигез булып тора, өйрәнү материалы гомумиләштерү һәм системалаштыру принцибына корылган.

Калын курсив хәрефләр белән эчтәлеге киңрәк булган бүлекләр язылды, алар кечкенәрәк блокларга бүлеп бирелде. Кодификаторның һәр элементы уку эчтәлегенең эреләндерелгән дидактик берәмлеген тәшкил итә, шуңа күрә анда бер тема буенча берничә бирем булырга мөмкин. Икенче баганада тикшерү биремнәре төзелә торган элементның коды күрсәтелгән.

1 нче бүлек. Төп гомуми белем бирү мәктәбе курсы буенча татар теленнән бердәм республика тестында тикшерелә торган эчтәлек элементлары исемлеге

Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен ана теленнән программа (5 – 9 нчы сыйныфлар) (Казан, 2014. Төз.- авторлар: Галиуллина Г.Р., Шәкүрова М.М., http://mon.tatarstan.ru/rus/file/pub/pub_263448.docx) нигезләнеп төзелде.

Бүлек коды	Тест эшендә тикшерелә торган элемент коды	Тикшерелә торган материалның эчтәлеге
1		***Фонетика, орфоэпия***
	1.1	Аваз һәм хәреф
	1.2	Сузык авазларның рәт һәм ирен гармониясе

	1.3	Тартык авазларның уңай һәм кире ассимиляциясе
	1.4	Фонетик анализ
2		***Лексикология һәм фразеология***
	2.1	Сүзләрнең туры һәм күчерелмә мәгънәсе
	2.2	Бер һәм күп мәгънәле сүзләр
	2.3	Синонимнар. Антонимнар. Омонимнар.
	2.4	Фразеологик әйтелмәләр
	2.5	Лексик анализ
3		***Сүз ясалышы***
	3.1	Сүзләрнең мәгънәле кисәкләре
	3.2	Кушымчаларның төрләре
	3.3	Сүзләрнең ясалышы буенча төрләре
	3.4	Сүзләрнең төзелешен һәм ясалышын тикшерү
4		***Грамматика. Морфология***
	4.1	Мөстәкыйль сүз төркемнәре
	4.2	Модаль сүз төркемнәре
	4.3	Хәбәрлек сүзләр
	4.4	Бәйләгеч сүз төркемнәре
	4.5	Морфологик анализ
5		***Грамматика. Синтаксис***
	5.1	Җөмләдә сүзләр бәйләнеше һәм аның төрләре
	5.2	Сүзтезмә
	5.3	Гади җөмләләрнең төрләре
	5.4	Җөмләнең грамматик кисәкләре: баш кисәкләр
	5.5	Җөмләнең иярчен кисәкләре
	5.6	Җөмләнең модаль кисәкләре
	5.7	Җөмләнең тиңдәш кисәкләре, алар янында гомумиләштерүче сүзләр
	5.8	Гади җөмләләргә синтаксис анализ
	5.9	Тезмә кушма җөмлә һәм аның төрләре
	5.10	Иярченле кушма җөмлә һәм аның төрләре
	5.11	Күп тезмәле һәм күп иярченле катлаулы кушма җөмлә
	5.12	Катнаш кушма җөмлә
	5.13	Кушма җөмләләргә синтаксик анализ
6		***Графика һәм орфография***
	6.1	Сузык авазларны белдергән хәрефләрнең дөрес язылышы
	6.2	Тартык авазларны белдергән хәрефләрнең дөрес язылышы
	6.3	ъ һәм ь хәрефләренең дөрес язылышы
7		***Пунктуация***

	7.1	Ия белән хәбәр арасында тыныш билгесе
	7.2	Гади җөмләдә (тиңдәш кисәкләр, модаль кисәкләр, аерымланган хәлләр) янында тыныш билгеләре
	7.3	Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмлә, аналитик һәм синтетик иярчен җөмләле, күп иярченле һәм катнаш кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре
8		***Сөйләм***
	8.1	Сөйләм берәмлеге буларак текст
	8.2	Сөйләм төрләре
	8.3	Сөйләмгә куела торган таләпләр
	8.4	Төрле стиль һәм жанрга караган текстларны тикшерү
	8.5	Стильләрнең лексик-грамматик үзенчәлекләре
	8.6	Төрле стильдәге һәм сөйләм төрендәге текстлар төзү
9		***Тел нормалары***
	9.1	Орфоэпик нормалар
	9.2	Лексик нормалар
	9.3	Грамматик нормалар (морфологик нормалар)
	9.4	Грамматик нормалар (синтаксик нормалар)
10		Татар сөйләменең матурлыгы
	10.1	Татар әдәби теленең байлыгы һәм тәэсирле булуы
	10.2	Лексика һәм фразеологиянең тәэсирлелек чаралары
		Төрле стильдәге һәм жанрдагы текстларны тикшерү

2 нче бүлек. Төп гомуми белем мәктәбе курсы буенча татар теленнән бердәм республика тестында тикшерелә торган әзерлек дәрәҗәсенә куелган таләпләр исемлеге

Югарыда бирелгән таблицада күрсәтелгән төп фикердә укучыларның сөйләм һәм акыл (интеллектуаль) эшчәнлеге истә тотыла.

Бу бүлектә укучыларның татар теленнән төп гомуми белем бирү баскычына куела торган таләпләр күрсәтелә.

Таләпнең коды		Бердәм республика тестында тикшерелә торган күнекмәләр
1		***Анализ төрләре***
	1.1	Тел берәмлекләрен табып, аларны төрле (фонетик, лексик, сүз төзелеше, морфологик, синтаксик) яктан тикшерү
	1.2	Текстның (өзекнең) темасын, төп фикерен билгеләү
	1.3	Телдән һәм язма сөйләмне аеру, төрле стиль һәм жанрга караган текстларны тикшерү
2		***Тыңлап аңлау һәм уку***
	2.1	Телдән һәм язма сөйләмне тиешенчә аңлау
	2.2	Төрле стиль һәм жанрдагы текстларны уку
	2.3	Өйрәнү, танышу, гомумән карап, танышып чыгу характерындагы уку төрләренә ия булу
	2.4	Төрле чыганаклардан (белешмәлек һәм сүзлекләрдән) кирәкле мәгълүматны таба белү
3		***Язу***
	3.1	Текстның планын төзү, эчтәлеген сөйләү, изложение язу
	3.2	Төрле стиль һәм жанрдагы текстлар (бәяләмә, чыгыш, хат, расписка, гариза һ.б.ш.) язу
	3.3	Темага, максатка һәм аралашу ситуциясенә ярашлы тел чараларын сайлап, урынлы куллана белү
	3.4	Монолог һәм диалогның төрле төрләреннән файдалану
	3.5	Телдән һәм язма сөйләмдә үз фикереңне иркен рәвештә дөрес итеп, темага туры китереп, эзлекле һәм бәйләнешле итеп белдерү
	3.6	Сөйләмдә хәзерге татар әдәби теленең орфоэпик, лексик һәм грамматик нормаларын үтәү
	3.7	Язуда орфография һәм пунктуациянең төп кагыйдәләрен саклау
	3.8	Татар сөйләм әдәбе нормаларын үтәү

	3.9	Үз сөйләмеңнең, төзегән текстларның дөреслеген тикшерү, андагы грамматик һәм сөйләм хаталарын табып төзәтү